

Projektivne tehnike

- Prisustvo 5 bodova
- Domaći zadaci 10 bodova (4+3+3)
- Seminarski 35 bodova
- Ispit 50 bodova

Literatura:

Obavezna: Z. Novović (2013). Projektivne tehnike: Roršahov test mrlja od klasičnog do savremenog pristupa interpretaciji

Dodatna: D. Đurić-Jočić (2023) Psihološka procena i pisanje nalaza

Predavanje	Datum
Istorijat	3. Nov.
Značenje karti, Uputstva za zadavanje, Domaci 1- zadavanje	10. Nov
Lokalizacija, Razvojni kvalitet,	17. Nov
Forma, Kinestezija,	24. Nov
Boja, Odnos boje i kinestezije	25. Nov
Senka, Ahromatska boja, Domaci 2- ocenjivanje formalnih karakteristika	1. Dec
Sadržaj i popularnost	8 Dec
Specijalni skorovi, patološka verbalizacijaDomaći 3 – ocenjivanje kompletno	15. Dec
Specijalni skorovi, interpretacija	22. Dec
	12. Jan

Projektivne tehnike

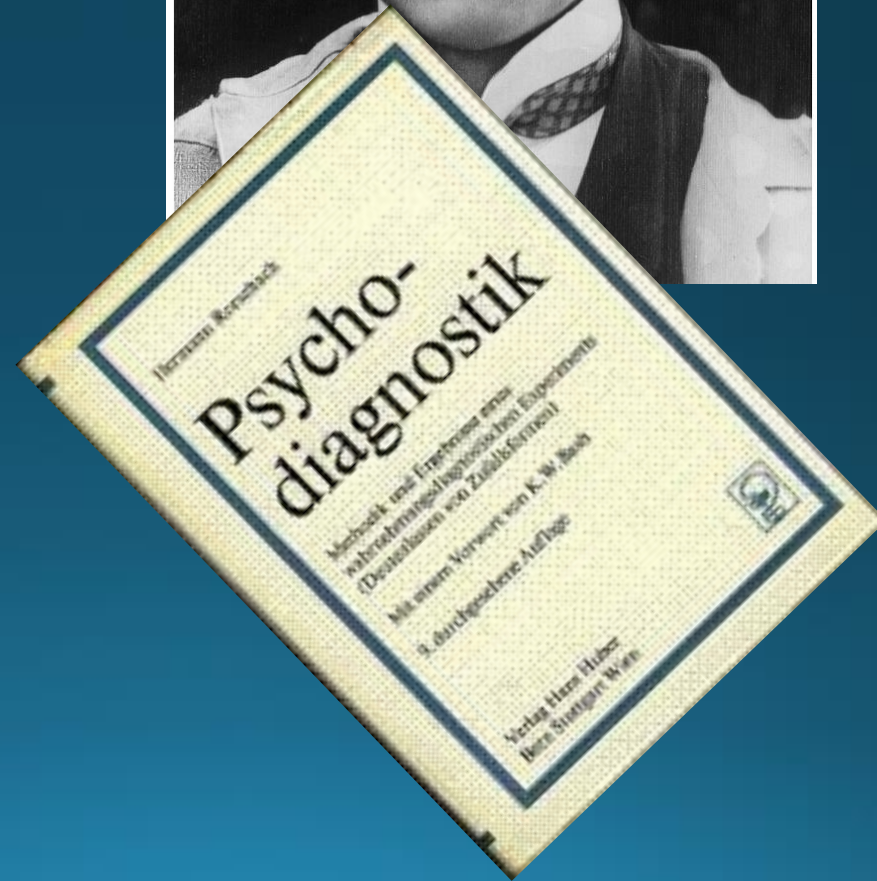
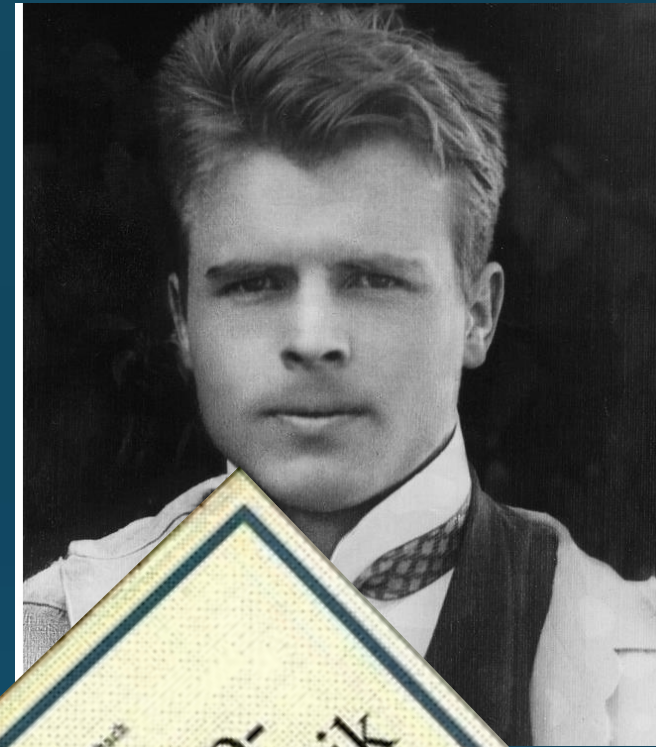
Roršahov test mrlja
(RTM)

Hermane sine, šta će biti s`tobom

Herman Roršah

1984 -1922

- Uticaji:
- Hekel, Blojler, Jung
- 1921:
- “Psihodijagnostika: dijagnostika opažanja”

Razvoj RTM posle Roršaha

- Evropska škola :
- **Hans Behn** - paralelna forma – Be-Ro test
- **Emil Oberholzer** - organicitet
- **Hans Zulliger** - quick forma od tri karte - Z test
- **Hans Binder** - senčenje i kjaroskuro
- **Loosli-Usteri** - Roršah sa decom
- **Ferenz Marei** – značenja karti
- **Ewald Bohm** (1903-1980) najznačajniji evropski autor posle Roršaha - specijalni fenomeni

Američki sistemi:

- **Bruno Klopfer** - kvalitativna, fenomenološka analiza, testiranje granica
- **Semuel Beck**- kvantifikacija, objektivniji pristup
- **Marguerite Hertz** - pokušaj objedinjavanja prethodna dva sistema
- **Zygmund Piotrowski** - dao svoj sistem, organicitet
- **Rapaport i Schaffer** – ego-analitički orjentisana interpretacija - analiza verbalizacije.
- **John, E. Exner**

Dr John E. Exner, Jr

Eksnerov sveobuhvatni sistem (Comprehensive system - CS)

- **John E. Exner** (1928-2006) **objedinjuje** različite teorijske pravce i sisteme ocenjivanja rukovodeći se onim što je u njima validno i empirijski utemeljeno
- Njegovi saradnici i sledbenici proveravali su **psihometrijske osobine** mnogih parametara na hiljadama ispitanika.
- Uveo **norme** za sve varijable.
- Kompleksan, kvantifikovan, **najobjektivniji sistem zadavanja, ocenjivanja i interpretiranja**.
- Odgovorio dobrim delom na kritike 50-tih i 60-tih godina u vezi sa relijabilnošću, validnošću, subjektivnošću, patocentričnošću, nekonzistentnošću tadašnjih interpretativnih sistema.

Status RTM

- Dva talasa kritike
 - 60-ih: "Stepen naučnog progresa u kliničkoj psihologiji se može meriti brzinom i temeljnošću kojom se oslobađa Roršaha".
 - Odgovor – Eksnerov sveobuhvatni sistem
 - 90-ih "Šta nije u redu sa ovim slikama?"
Lilienfeld, Wood & Garb, 2001

Kritike:

Validnost, relijabilnost i objektivnost

- **Pozitivna pristrasnost publikovanja** - literatura sistematski objavljuje samo radove koji idu u prilog korisnosti, valjanosti, pouzdanosti RTM.
- **Pouzdanost** je svega oko polovine RTM Indikatora
- **Validnost** je niska u proceni svih poremećaja i dimenzija, osim psihotičnosti i stanja sa poremećajem mišljenja
- **Slabo predviđa** kriminalni recidivizam i ne otkriva dečije zlostavljanje
- Nije otporan na **simulaciju**
- Istraživanja slabo potkrepljuju **utvrđivanje crta ličnosti** na osnovu RTM-a.

Kritike

Validnost, relijabilnost i objektivnost

- **Norme nisu reprezentativne** za američku populaciju, patocentrične su – povećavaju broj falš pozitiva
- **Norme nisu reprezentativne** za druge kulture u kojima se koristi RTM
- RTM I drugi projektivni testovi mogu biti, a i **bili su zloupotrebljeni** u različitim uslovima njegove primene
- RTM **ne treba koristiti u praksi**, pogotovo kad su u pitanju životno važne odluke tipa: oduzimanje i dodela dece, puštanje kriminalaca na uslovnu kaznu i procena

Odgovori na kritike:

Validnost

Šta je u redu sa Roršahom?

- 1999 – APA organizuje 3 meta-analize validacionih studija I zaključuje da

RTM nije ništa manje validan od MMPI-a, čak je I superiorniji u predviđanju nekih varijabli.

Oba instrumenta su prikladna sredstva u dijagnostici, planiranju tretmana I mnogim drugim kontekstima.

Validnost

- Indikatori na Roršahu dobro **predviđaju mnoge ishode i ponašanja u vezi sa ličnošću**. Npr:
 - verovatnoću ostajanja u psihoterapiji,
 - prihvatanje hospitalizacije,
 - zavisno ponašanje prema ljudima itd.”
- RTM **nije validan jedino u predviđanju specifičnih ponašanja**, sem u meri u kojoj je ono uslovljeno konkretnim osobinama ličnosti ili sredinskim činiocima

Pouzdanost

- Istraživanja su obezbedila brojne dokaze da je procena Roršahom relijabilna procedura koja daje zaključke o osobinama ličnosti. Na primer:
- *znaci crta ličnosti* na Roršahu, su se pokazali **stabilnima** kod odraslih ispitanika retestiranih u razmaku od 3 dana do 3 godine, baš kao što bi crte i trebalo da budu.
- *indikatori osobina ličnosti* koje **se menjaju** sa sazrevanjem *na RTM-u se postepeno menjaju* od 5. do 16. godine ukazujući na manje egocentričnosti i i više emocionalne usklađenosti

Validnost, relijabilnost, objektivnost

Zaključci predsednika Internacionalnog Roršah udruženja, Prof. Weiner-a nakon meta-analize 1999.

- “Roršah je preživeo i napredovao jer generacije psihologa u različitim kulturama nalaze da ovaj test pomaže njima i njihovim klijentima.
- Kad je reč o njegovim empirijskim osnovama, RTM je podstakao više istraživanja od bilo koje mere ličnosti, sa izuzetkom jedino MMPI-a”.
- APA je nagradila Eksnera za naučni doprinos, a njegov sistem ocenjivanja Roršaha proglasila za “možda najmoćniji instrument ikada izmišljen”.

Posle Eksnera – R-PAS

- Meyer, G. J., Viglione, D. J., Mihura, J. L., Erard, R. E., & Erdberg, P. (2011). A manual for the Rorschach Performance Assessment System. Toledo: R-PAS.
- Oko polovine varijabli u Eksnerovom CS nije imalo zadovoljavajuću validnost – R-PAS zadržava samo validne iz CS-sistema i dodaje neke takođe validne van CS-a.
- Norme u CS-u prekomerno patologiziraju – internacionalni projekat normiranja rezultovao novim normama koje usvaja R-PAS
- Varijabilnost broja odgovora koja utiče na interpretaciju u R-PAS-u smanjena novim instrukcijama za zadavanje
- Jasnije instrukcije za kodiranje i interpretaciju čime smanjen uticaj ispitivača na rezultate
- Skorovi se standardizuju – lakše poređenje sa normama
- Interpretacija bazirana na procesu odgovaranja – demistifikacija varijabli dovođenjem u vezu ponašanja na testu i u životu

Upotreba i zloupotreba

- Devedestih godina - brojni članci sa primerima zloupotrebe projektivnih testova
- Zloupotreba RTM-a je moguća zbog:
 - nedovoljnog poznavanja instrumenta
 - proizvoljnog, prepotentnog korišćenja RTM-a kao onnipotentnog oruđa koje zamenjuje sve ostale instrumente I ceo dijagnostički proces
 - zaključivanja o specifičnim ponašanjima koji se na osnovu RTM ne mogu izvoditi

Roršah se zadaje UZ OSTALE INSTRUMENTE I kao takav značajno poboljšava predikciju I procenu.

Ako RTM daje podatke koje ne prepoznamo u ponašanju i životu ispitanika, ŽIVOT JE MERILO.

<i>Projektivni test</i>	<i>Koristi ga uvek ili često</i>	<i>Koristi ga bar povremeno</i>
Roršah	43%	82%
Crtež ljudske figure	39%	80%
TAT	34%	82%
Test nedovršenih reč.	34%	84%
CAT	6%	42%
<i>Neprojektivni test</i>	<i>Koristi ga uvek ili često</i>	<i>Koristi ga bar povremeno</i>
WAIS	59%	93%
MMPI	58%	85%
WISC	42%	69%
BDI	21%	71%

“Contemporary Practice of Psychological Assessment by Clinical Psychologists,” by C. E. Watkins et al. in Professional Psychology: Research and Practice, 26, 54–60; 1995.

RTM se upotrebljava u:

- **Kliničkoj psihodijagnostici** I planiranju tretmana u kliničkim uslovima;
- **U selekciji**, promociji I proceni podobnosti kadrova;
- **U forenzičkoj psihologiji** – u evaluaciji počinitelja I predviđanju podobnosti za uslovnu kaznu ili skraćivanje kazne, procenu poslovne sposobnosti itd.
- **U vojnoj psihologiji** u selekciji ljudi i detekciji psiholoških
- **U socijalnom radu**: procena podobnosti osoba za usvajanje dece, podobnosti za starateljstvo, potencijal za zlostavljanje dece.
- **U školi** radi evaluacije učenika sa problemima;
- **U istraživanjima** kao „na ponašanju bazirana tehnika“ koja zahvata implicitne osobine

Prednosti i mane RTM

Prednosti

- Brojnost informacija
- Širina primene
- Brzina i lakoća zadavanja
- Otpornost na simulaciju i disimulaciju
- Daje subkliničke manifestacije poremećaja
- Visoka specifičnost nekih indikatora pri prepoznavanju poremećaja

Mane

- Komplikovano ocenjivanje
- Dugačka obuka i zavisnost od veštine ispitivača
- Veliki broj potencijalnih izvora grešaka
- Niska senzitivnost za ispitivanje nekih poremećaja
- Zavisnost rezultata od broja odgovora
- Niska validnost nekih indikatora

Gnarls Barkley - Crazy

https://www.youtube.com/watch?v=bd2B6SjMh_w